

9 февраль — Алишер Навоий таваллуд топган кун

СРЛАРТА АСРДОИ, ВЛОДЛАРТА ЗАМОНДОИ

Буён мутафакир шоир Абдураҳмон Жомий достонларидан бирини Алишер Навоийнинг исми икки шир маъносини англатишни сийтади. Чиндан ҳам улуг шоирнинг наасби, ҳоёти, ижодидаги ўлмас фоялар ва хойрланларни бадиият, унинг устозлиги, бунёдкорлиги, саҳоватини икки эмас, бир неча шернинг куч-кудроти, жасорати ва салобати билан киёс қисла орзиди.

Хўш, Алишер Навоий кандай оиласда туғилиб, тарбия топди? Нима учун у ўзига Навоий деб таҳаллус танлади?

Алишер Навоийнинг шархи холини бирини бўлиб қайноқ мехр, чукур эктиром билан ёзган Ҳондамир "Макорум ул-ахлоқ" ("Яхши хўлқар") асарида шоирнинг дунёга келишини шундай тарифайди: "Иззат ва икобл гулчалида омонлик ва умид мевалари берадиган бир дарахт кўкари, марта ва улуғлар осмонида давлат ва хукмронлик дийдасини ёритувчи бир юзуда порлади.

Кўнгил боғида бир ниҳол кўкари,
Жон осмонида янги ой кўринди...

яъни 17-рамазон ойи 844-тобук йилда (1441 йил, 9 февраль) йўқлик дунёсидан борлиқ оламига кадам қўйиб, ўзининг гўзалиги ва порлок, чехраси билан ер юзини бузди".

Яна Ҳондамир бўлажак шоирнинг гўдаклигидан бошлаб, Ҳусайн Бойкаронин отаси Сulton Ғиёсдин Мансур, оғаси Сulton Мухаммад Бойкаролар Алишернинг отаси Ғиёсдиннинг кичинка билан бирга "бу буюклик гули ғунчасига хамиши мөр ва шафқат кўзи бўйлан бокаридар ва унинг илҳом нишонли сўзларидан яхшилик сизиб мухаббат ва марҳамат билан тарбияларид", деб ёлади.

Шоирнинг отаси Ғиёсдиннинг кичинка подшоҳ Абулқосим Бобур хизматида бўлган ва бир муддат Сабзавор хокими лавозимида хизмат килган.

Ғиёсдиннинг кичинка Ҳусайн Бойкаронин отаси Бойкаро Мирзо билан эмикдош бўлган. Шоирнинг она томонидан бобси Абусаид Чангий Кобул амирзодаларидан ёди. У чанг созини яхши чалган. Майрифати, адабиёт ва санъати илҳосманд оиласда тарбияланган. Алишер пухта таҳсил олган. Ешилгиданоқ шеър ёза бошлаган ва мусика чалишини ўрганган. Шу боси, унинг таҳаллуси Навоий.

Алишернинг акаси Бахлулбек гарчи шеърият билан машғул бўлмаган эса-да, унинг ўғли Сulton Ҳусайн "Хатмий" тахаллусидан ижод қўлган, набараси Мир Иброрхим ҳам шоир бўлган ва Навоий уни ўз фарзандидек кўрган.

Шоирнинг укаси Дарвеш Алибек Балҳа хокимикин кўлган. Унинг хотини Оғор бегим Жалойр машҳур шоирлардан бўлган. Балҳа унинг оғаси каби адабиёт, илм-фан ва санъат ахлига хомийлик кўрсат-

ган. Тазиқаларда Оғор бегим китобат санъати билан машгулларга, шоирларга мааш ва жиҳра (калам ҳаки) тайин килган кайд этилган. У форс тилида Бегий тахаллусида ижод килган.

Навоийнинг тогалари ҳакида "Мажолис ун-нафис"да маъмолтав бор. Санд әсал орасида Кобулӣ тахаллуси билан машҳурдир, деб ёзди Навоий ва кўйидаги туюқни келтиради:

Эй мӯҳаббар, етсангиз гар ёзасиз,
Гар адоқонда хуморе ёзасиз.

Гар мен ўзас турбатиминг тошига,

Кушта бир шўх эрур деб ёзасиз."

Муҳаммад Али "Гарийб" тахаллусида форсий ва туркйда шеърлар ёзган. Мусика илмини яхши эгаллаган ва кўп созларни маҳорат билан чалган. Овози ҳам ёкимли бўлган. Навоий Гарийбнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар
оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор дилҳоҳ эсан.

Мир Ҳайдар жуда кобилятига, кўп имларни ўрганган, харбий салоҳияти (ўк отиш қилинчилини мөхир) бор бўлган. Ҳусайн Ҳамидийнинг бир форсий ва кўйидаги туркӣ матлав (ғазалдаги биринчи байт)сини келтира:

Дарди ҳолимдин агар юғил агар

оғоҳ эсане,

Хеч ганим ўйқ сен манга гар

дилхор д